Amsterdam University of Applied Sciences

Vergroot de sense of belonging: Twee praktische manieren voor docenten!

DE NOODZAAK VAN EEN STERKERE FOCUS OP SFEER, SOCIALE VEILIGHEID EN BEGELEIDING IN HET MBO

Author(s)
Hanna, Fadie; Zee, Marjolein

Publication date
2024

Document Version
Final published version

Published in
Profiel

Link to publication

Citation for published version (APA):
Hanna, F., & Zee, M. (2024). Vergroot de sense of belonging: Twee praktische manieren voor docenten! DE NOODZAAK VAN EEN STERKERE FOCUS OP SFEER, SOCIALE VEILIGHEID EN BEGELEIDING IN HET MBO. *Profiel*, *2024*(8), 7-9. https://www.profielactueel.nl/content/data/dossiers/motivereninspireren/Vakblad_Profiel_08_2024_p07_09.pdf

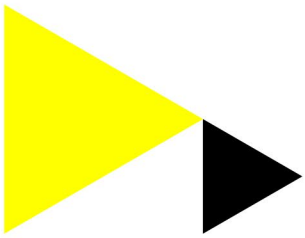

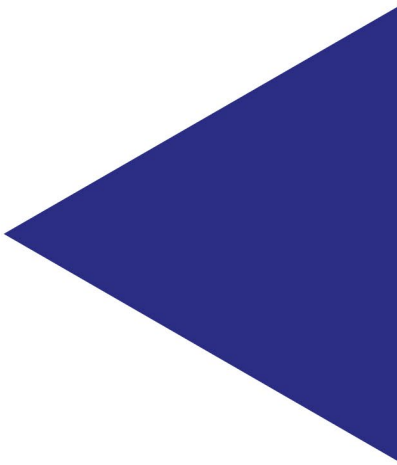

General rights
It is not permitted to download or to forward/distribute the text or part of it without the consent of the author(s) and/or copyright holder(s), other than for strictly personal, individual use, unless the work is under an open content license (like Creative Commons).

Disclaimer/Complaints regulations
If you believe that digital publication of certain material infringes any of your rights or (privacy) interests, please let the Library know, stating your reasons. In case of a legitimate complaint, the Library will make the material inaccessible and/or remove it from the website. Please contact the library: https://www.amsterdamuas.com/library/contact, or send a letter to: University Library (Library of the University of Amsterdam and Amsterdam University of Applied Sciences), Secretariat, P.O. Box 19185, 1000 GD Amsterdam, The Netherlands. You will be contacted as soon as possible.

Download date:14 Sep 2026

Creating Tomorrow

DE NOODZAAK VAN EEN STERKERE FOCUS OP SFEER, SOCIALE VEILIGHEID EN BEGELEIDING IN HET MBO

Vergroot de *Sense of Belonging* twee praktische manieren voor docenten!

Meer dan 30 jaar onderzoek suggereert dat een sterk gevoel van verbondenheid met de klas en medestudenten kan bijdragen aan zowel het welzijn als de prestaties van studenten (bijv. Meeuwisse et al., 2010). Toch tonen zowel recente als oudere cijfers uit de Job Monitor (2024; CKMBO, 2023) aan dat er op dit gebied nog veel uitdagingen zijn. Zo voelt 20 procent van de studenten zich niet veilig op school, en geeft 50 procent aan niet met plezier naar school te gaan. Daarnaast vindt de helft van de studenten de begeleiding door hun docenten onvoldoende. Deze cijfers benadrukken de noodzaak van een sterkere focus op sfeer, sociale veiligheid en begeleiding in het mbo. DR. MARJOLEIN ZEE, DR. FADIE HANNA

Veel docenten geven echter aan dat ze praktische handvatten missen om het gevoel van verbondenheid bij hun studenten te versterken, omdat dit aspect tijdens hun eigen opleiding vaak beperkt aan bod is gekomen (Gomes, 2020). Hierdoor kan het een uitdaging zijn om effectieve pedagogische strategieën te ontwikkelen voor een inclusieve en ondersteunende leeromgeving waarin iedere student zich thuis voelt. Hier bieden we twee praktische manieren die docenten direct kunnen inzetten om de *sense of belonging* van alle studenten in hun klas te vergroten.

HET BELANG VAN ERBIJ WILLEN HOREN

Sense of belonging, het gevoel dat je emotioneel en psychologisch ergens bij hoort en onderdeel bent van een groep, lijkt misschien iets dat vanzelf komt tijdens je opleiding. Maar het is veel meer dan een bijproduct of een prettige toevoeging aan je leerervaring. Toch is dit gevoel van ergens onderdeel van zijn een essentieel element voor heel veel uitkomstmaten waaronder sociale veiligheid en leerplezier.

> HET GEVOEL DAT JE EMOTIONEEL EN PSYCHOLOGISCH ERGENS BIJ HOORT

Deze relatie wordt misschien het best begrepen aan de hand van het voorbeeld van buitensluiting. We weten dat zelfs een korte periode van uitsluiting kan leiden tot zelftwijfel en een negatiever zelfbeeld (Cohen, 2022). Hersenonderzoek toont aan dat bij deze vorm van

sociale pijn dezelfde hersengebieden actief worden als bij fysieke pijn, en soms zelfs nog sterker reageren (Lieberman, 2015). Dit is goed te verklaren vanuit een evolutionair perspectief: wij zijn van nature groepsdieren. Wij kunnen niet overleven zonder elkaar, zowel fysiek niet als emotioneel niet. We hebben elkaar nodig om eten te vinden, elkaars kinderen op te voeden en te begrijpen wie we zijn (Lowery, 2023). Ons brein heeft zich ontwikkeld om voortdurend in contact te staan met anderen (Lieberman, 2015). Zelfs als we in ruststand staan dan nog denken we aan anderen, onszelf of ons in relatie tot anderen. Dit sociale aspect verklaart ook waarom ons brein relatief groter is dan dat van andere dieren en meer energie verbruikt.

VRAAG OM PERSPECTIEF

Een effectieve manier om het gevoel van erbij horen te versterken, is door actief het perspectief van de student te vragen. Dit biedt waardevolle inzichten in wat er in de student omgaat en hoe hij of zij de situatie ervaart. Vaak denken we te weten waarom studenten zich gedragen zoals ze doen, maar in werkelijkheid blijkt dit vaak een verkeerde inschatting te zijn (Zee, 2024). Dit risico is vooral groot wanneer er verschillen zijn in leeftijd, gender, of sociale klasse, of wanneer je denkt iemand goed te kennen. Dit soort misverstanden kunnen schadelijk zijn voor de mate waarin een student zich thuis voelt.

GEBRUIK DE KRACHT VAN DE POSITIEVE FEEDBACK

Een praktijkvoorbeeld: stel dat een student, zoals Lucy, te laat komt voor de les. Een reactie vanuit een empathische benadering zou kunnen zijn: ‘Fijn dat je er bent, Lucy. Hoe was je

FOTO: PEXELS | BURO MILLENNIAL

reis hierheen?' Dit verschilt wezenlijk van vragen zoals: 'Waarom ben je te laat?' of 'Hoe komt het dat je nu pas komt?' Dergelijke vragen kunnen een negatief waardeoordeel over de situatie impliceren, zonder eerst te willen begrijpen wat er speelt. De eerste benadering daarentegen nodigt uit om het verhaal van de student te horen en stelt een oordeel uit. Het vertrekt vanuit de aanname dat de student de intentie had om op tijd te komen, omdat hij, zij, of hen er als vanzelf bij hoort.

GEEF TOEKOMSTGERICHTE SCHRIFTELIJKE FEEDBACK

Experimenteel onderzoek toont aan dat docenten die procesgerichte schriftelijke feedback geven, de kans vergroten dat studenten deze feedback daadwerkelijk ter harte nemen (Cohen, 2022). Dit gebeurt zonder dat studenten het ervaren als een persoonlijke aanval, bewijs van bevooroordeeldheid, of een aantasting van hun competentie. Een voorbeeld van dergelijke feedback is de volgende boodschap aan een student Clide:

'Het lijkt erop dat je deze taak heel serieus hebt aangepakt, wat logisch is. Dit blijkt uit de manier waarop je alle onderdelen van de rubric hebt geprobeerd te integreren in je opdracht. Tegelijkertijd, gezien onze hoge verwachtingen, is het laatste onderdeel van de rubric nog niet voldoende uitgewerkt. Dit lijkt te komen doordat je stap 1 en 2 van het model opnieuw moet doorlopen voordat je verder kunt met stap 3 en 4. Deze feedback is niet bedoeld om je te ontmoedigen, maar juist omdat ik geloof dat je de potentie hebt om een zeer hoog niveau te bereiken.'

De kracht van deze feedback begint al in de eerste zin, waarin gebruik wordt gemaakt van de frase 'het lijkt alsof' (varianten zoals 'het voelt alsof' of 'het klinkt alsof' kunnen ook worden toegepast). Hierdoor laat je ruimte voor verschillende interpretaties, wat de student de mogelijkheid geeft om zelf een andere verklaring te bieden. Vervolgens wordt de opmerking 'wat logisch is' gemaakt. Dit is effectief omdat we vermijden om complimenten te geven voor gedrag dat als vanzelfsprekend wordt beschouwd, zoals op tijd komen of hard werken. Door dit soort complimenten achterwege te laten, normaliseren we dit gedrag en verschuiven we de aandacht naar de kwaliteit van het leerproces dat de student doormaakt (Lemov, 2010). Tot slot, de laatste zin daar zijn de woorden ook zorgvuldig uitgekozen. Het doel is om studenten te laten lezen dat we in hun kwaliteiten geloven en dat wij graag willen dat ze groeien. Door dit zo te formuleren ervaren studenten ervaren ze een *sense of belonging* op cognitief vlak. ■

Referenties

- CKMBO (2023). *Niet voorspelbaar, wel wendbaar. Sectorbeeld 2023.* Den Haag.
- Cohen, G. L. (2022). *Belonging: The science of creating connection and bridging divides.* WW Norton & Company.
- Gomes, C. (2020). *I belong here: student sense of belonging en de relatie met studentsucces.* Hogeschool Rotterdam Uitgeverij.
- Job-Monitor 2024 gevonden op www.jobmbo.nl/monitor/
- Lemov, D. (2010). *Teach like a champion: 49 techniques that put students on the path to college (K-12)*. John Wiley & Sons.
- Lieberman, M. (2015). *Social. Why our brains are wired to connect.* Offord University Press.
- Lowery, B. (2023) *Selfless: the social creation of "you".* Harper-Collins. New York.
- Meeuwisse, M., Severiens, S. E., & Born, M. P. (2010). Learning environment, interaction, sense of belonging and study success in ethnically diverse student groups. *Research in Higher Education*, 51, 528-545.

- DR. FADIE HANNA (F.HANNA@HVA.NL) IS ASSOCIATE LECTOR PEDAGOGISCH HANDELEN IN HET BEROEPSONDERWIJS AAN DE HOGESCHOOL VAN AMSTERDAM.
- DR. MARJOLEIN ZEE (ZEE@ESSB.EUR.NL) IS ONDERWIJSPEDAGOOG EN ALS UNIVERSITAIR HOOFDDOCENT ONDERWIJSWETENSCHAPPEN VERBONDEN AAN DE AFDELING PSYCHOLOGY, EDUCATION AND CHILD STUDIES (DPECS) VAN DE ERASMUS UNIVERSITEIT ROTTERDAM.